

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ בראשית, מבה"ח מרחשון (התוועדות ב) ה'תשל"ד

חלק ב – יוצא-לאור לשי"פ לך לך, י"ג מרחשון, ה'תשפ"א

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ואחת לבריאה

ה' תהא שנת פלאות אראנו

שבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע

לעילוי נשמת

הרה"ח הרה"ת ר' רפאל משה הכהן ע"ה

בהרה"ח הרה"ת ר' יעקב מנחם מענדל הכהן ע"ה

נפטר ליל שבת קודש פרשת לך לך

י"א מרחשון ה'תשנ"ו

ת' נ' צ' ב' ה'

נדפס על ידי ולזכות משפחתו

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות

שפערלין

הוספה

ב"ה. כ"ד אדר ב' תשי"ד
ברוקלין

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף אייער בריף פון ח' אדר שני, אין וועלכען איר שרייבט וועגען אייער אָפּשטאַם, אַז אייער זידע איז געווען אַ ליובאַוויטשער חסיד און אייער פּאָטער אויך פון די חסידים. איז זיכער איבעריג צו אויפמערקזאַם מאַכען אייך אַז אַ ירושה פון עלטערן איז ניט נאָר אין געלט און גשמיות'דיקע זאַכען נאָר נאָך מער איז דאָס אין רוחנית'דיקע זאַכען. און לויט אייער אָפּשטאַם ליגט אויף אייך נאָך אַ גרעסערע מצוה צו משתתף זיין זיך אין ענינים פון תורה ומצוות און בפרט מיט די וועלכע זיינען פאַרבונדען מיט תורת החסידות אירע מנהגים און הדרכות.

עס וואונדערט מיר וואָס איר שרייבט אַז אייער טאַכטער ווערט גערופען אין צבא, אין דער צייט ווען עס איז באַוואוסט אַז רעליגיעזע טעכטער זיינען באַפרייט פון דעם. און השי"ת זאָל העלפען איר זאָלט קענען אַנזאַגען גוטע בשורות וועגען דאָס אַלעס אויבען דערמאָנטע און אויך וועגען אייער צווייטער טאַכטער תחי'.

בברכה לחג פסח כשר ושמח

בשם כ"ק אדמו"ר שליטי"א

[תרגום חפשי]

במענה למכתבו מח' אדר שני, בו כותב אודות מוצאו, שזקנו הי' חסיד ליובאוויטש וגם אביו מהחסידיים — בודאי למותר להעירו שירושה של הורים אינה רק בכסף ודברים גשמיים, כי אם עוד יותר היא בענינים רוחניים; ובהתאם למוצאו — מוטלת עליו מצוה רבה יותר להשתתף בעניני תורה ומצוות, ובפרט בענינים אלו הקשורים לתורת החסידות, מנהגי והדרכותי'.

תמה אני על מה שכותב שבתו נקראה לצבא, בה בשעה שידוע אשר בנות דתיות משוחררות מזה. ויעזור השי"ת שיוכל לבשר בשורות טובות בכל הני"ל, וגם אודות בתו השני תחי'.

בברכה לחג פסח כשר ושמח.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ לך לך, י"ג מרחשון הבעל"ט, הננו מוציאים לאור (בפעם הראשונה*) חלק שני מהתוועדות ש"פ בראשית מבה"ח מרחשון — התוועדות ב המשך להתוועדות יום שמחת תורה, ה'תשל"ד, הנחה בלתי מוגה (חלק ראשון י"ל לש"פ נח, וחלק שלישי י"ל אי"ה לש"פ וירא).

*

בתור הוספה — מכתב (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנוכה תיכף ומיד ממש לקיום היעור "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

ד' מ"ח, ה'תשפ"א (ה' תהא שנת פלאות אראנו),
שבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע,
ברוקלין, נ"י.

(* ע"פ רשימה שנרשמה בעת ההתוועדות ע"י הרה"ת ר' זאב יחזקאל הכהן שי' כץ (לאחר שערך הבלדה לעצמו) — וזכות הרבים תלוי בו.

©

Published and Copyright 2020 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5781 • 2020

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס
The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237
(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס
על ידי חיים שאול בן חנה
בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"
(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחי

האחדות שבמצות סוכה — כי, הענין "שכל ישראל ראוים לישב בסוכה אחת" הוא באופן שמלכתחילה לא ניכר חילוקי הדרגות שבבני נוכידוע שיש ענינים שבהם לא ניכר החילוק שבין "ראשיכם שבטיכם" ל"חוטב עציך" ו"שוואב מימיך", כמו ענין המס"נ והקב"ע שאצל כל בני בושח, משא"כ בד' מינים ניכרים חילוקי הדרגות שביניהם, ואעפ"כ מתאחדים כולם ביחד¹⁹⁰.

וע"ד החילוק שבין יחיד לאחד¹⁹¹ — כידוע בענין "שמע ישראל גו' הוי' אחד"¹⁹², "אחד" דייקא, ולא "יחיד", אף שענין האחדות מודגש ב"יחיד" יותר מאשר ב"אחד", שהרי כשאומרים "אחד", יש גם "שני", כמו "יום אחד" ו"יום שני"¹⁹³, משא"כ כשאומרים "יחיד", כמו "בנך יחידך"¹⁹⁴, ואעפ"כ, בתור הקדמה ל"ואהבת גו' אומרים הוי' אחד" דוקא — כיון שהתכלית היא שענין האחדות יהי' באופן שגם בז' הרקיעים והארץ (ח) וד' רוחות העולם יומשך אלופו של עולם¹⁹⁴; ועד"ז בנדוד, שצריכים להמשיך האחדות גם במעמד ומצב שניכרים חילוקי הדרגות שבבני, ודוקא אחדות זו מביאה לידי שמחה — "ושמחתם לפני ה' אלקיכם"¹⁸⁰.

לב. ובהמשך לעבודה הנ"ל בחג הסוכות, הן במצות סוכה והן במצות נטילת ד' מינים — הנה "ביום השמיני עצרת תהי' לכם", עצרת מלשון קליטה¹⁹⁵, ובאופן ד"לכם", הן בנוגע לכלל ישראל, והן בנוגע לכל אחד מישראל, כנ"ל בארוכה.

והכוונה בזה — שענין האחדות יהי' לא רק בשעה שבני נמצאים במעמד ומצב ד"יראה כל זכורך את פני האדון ה'"¹⁹⁶, אלא שגם ההליכה במשך כל השנה כולה תהי' באופן ד"כולנו כאחד"¹⁹⁷.

ועי"ז יומשך הענין ד"ברכנו אבינו .. באור פניך"¹⁹⁷, ו"באור פני מלך — חיים"¹⁹⁸, שנמשך ענין החיים כו', ותהי' שנה טובה ומבורכת, הן בנוגע ללימוד התורה וקיום המצוות עד לענין ד"בכל דרכיך דעהו"²⁰⁰, והן בנוגע לבני חיי ומזוני רויחי כפשוטו.

* * *

190 ראה לקו"ש ח"ט ס"ע 354 ואילך. ראה תו"מ סה"מ תשרי ע' רכו. ועוד.
 191 ראה תו"א וארא נה, ב. ובכ"מ.
 192 ואתחנן ו, ד.
 193 פרשתנו א, ה-ח.
 194 ראה לקו"ש ח"א ע' 11. וש"נ.
 195 ראה תו"מ סה"מ תשרי ע' רכו. וש"נ.
 196 תשא לד, כג.
 197 נוסח ברכת "שים שלום" בתפלת העמידה. וראה תניא פל"ב.
 198 משלי טז, טו.

טו. דובר לעיל¹⁰⁰ אודות אמירת י"ז הפסוקים לפני הקפות, שהם טעמים וראיות מהתורה על השמחה דשמח"ת, ובאופן שכל פסוק מוסיף עוד ענין בשמחה לגבי הפסוק שלפניו, ולכן לא די באמירה בעלמא, לצאת י"ח מנהג ישראל... אלא צריך לאמרם מתוך כוונה כו' — ע"ד האמור בנוגע לקריאת הפרשיות דהקהל, ש"חייבים להכין לבם ולהקשיב אזנם לשמוע כו' כיום שניתנה בו בסיני .. כאילו עתה נצטווה בה ומפי הגבורה שומעה"¹⁰¹, לא סתם לשמוע, אלא "דערהערן"¹⁰², ובאופן שמתאחדים עם הענין כו'.

ובהמשך להמדובר לעיל אודות הפסוק הראשון, "אתה הראת לדעת גו'"¹⁰³ — ידובר עתה אודות התוכן של הפסוק השני: "לעושה נפלאות גדולות לבדו כי לעולם חסדו"¹⁰⁴ (א' מכ"ו כל"ח שב"הלל הגדול"¹⁰⁵), על יסוד ביאורי רבותינו נשיאינו.

טז. במאמר ד"ה לעושה נפלאות גדולות לבדו דשנת תש"ד¹⁰⁶ — "ויהי בשלושים שנה"¹⁰⁷ — נתבארו כו"כ ענינים; אבל כיון שרוצים לעורר את ענין השמחה אצל כל אחד מישראל, יש להתחיל לכל לראש עם הביאור ששייך לכל אחד מישראל.

ולכן מתחיל כ"ק מו"ח אדמו"ר עם פירוש רש"י, פשוטו של מקרא¹⁰⁸, — במכ"ש מפירושו על הש"ס שאינו פסקי דינים אלא ע"ד הפשט¹⁰⁹ (וכפי שמצינו שבשו"ת שלו משנה רש"י כמה ענינים מפירושו בש"ס¹¹⁰), אף שאין זה דרך הפשט כמו בפירושו על התורה לבן חמש למקרא. ועד"ז בנוגע לפירושו בתהלים, שאין זה בפשטות כ"כ כמו בחומש¹¹¹, כיון שכבר גדל קצת, ויש לו הבנה רחבה יותר — "בראשונה לא נברא מלאך כשעשאן לנפלאות הללו, השמים והארץ השמש והירח".

ומבאר, ש"מובן פירושו דנפלאות קאי על הנבראים הגדולים הכוללים

100 שיחת ליל שמח"ת ס" (לעיל ע' ...) ואילך.
 101 רמב"ם הל' חגיגה פ"ג ה"ו.
 102 ראה סה"ש תש"ח ע' 225. וש"נ.
 103 ואתחנן ד, לה.
 104 תהלים קלו, ד. וראה גם שיחת ליל שמח"ת תשכ"ג סי"ט ואילך (תו"מ חל"ה ע' 138 ואילך). וש"נ.
 105 פסחים קיח, א.
 106 ראה גם תו"מ חנ"ד ריש ע' 68. וש"נ.
 107 יחזקאל א, א. וראה תו"מ ח"כ ע' 108. וש"נ.
 108 חסר קצת (המו"ל).
 109 נסמן בלקו"ש ח"א ס"ע 34.
 110 ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 354 הערה 29.
 111 ראה גם תו"מ חנ"ד ריש ע' 68. וש"נ.
 106 סה"מ תש"ד ע' 48 ואילך. וראה גם

כמה נבראים כלליים ופרטיים, ובכללות הוא מ"ש¹¹² בראשית ברא אלקים את השמים כולל כל צבא השמים ואת הארץ כולל כל צבא הארץ".

וממשיך לבאר "טעם הדבר מה שרש"י מזכיר את השמש והירח, דלכאורה המה נכללים בצבא השמים, ומדוע מפרטן רש"י. אלא לפי שכללות ענין הבריאה מוגדר במקום זמן, הנה השמים והארץ הוא רק גדר המקום, ולזאת מפרט גם השמש והירח, שהם גדר הזמן" (כמ"ש¹¹³ "יהי מאורות גו' והיו גו' למועדים ולימים ושנים").

"ומ"ש לבדו הוא להורות כי הוא ית' לבדו הוא העושה את הנפלאות", ש"הם מקום וזמן. . להיות בדרך בריאה יש מאין" (כולל גם בריאת הזמן, כמאמר הרב המגיד¹¹⁴ שגם הזמן הוא נברא), וכפי שמבאר בארוכה שכללות ענין בריאה יש מאין הוא רק בחיק הבורא, ואין דוגמתו בחיק הנבראים, שלכן הרי זה פליאה גדולה, והפליאה היא לא רק ביחס אלינו, אלא גם אצלו ית' הרי זה כביכול בגדר פלא (וע"ד שמצינו בחז"ל¹¹⁵ "קשה כו' כקריעת ים סוף", והיינו, שגם למעלה יש כמה ענינים שאומרים עליהם "קשה" כביכול, וביניהם גופא יש חילוקי דרגות, ועד שעיקר ענין הקושי הוא בנוגע לקרי"ס¹¹⁶).

ומוסיף לבאר, ש"הוד כ"ק אמו"ר נ"ע פי' בשם הבעש"ט נ"ע, לעושה נפלאות, שהקב"ה הנה כל מה שהוא עושה (לאו דוקא ענין הבריאה מאין ליש) הוא נפלאות גדולות, וגודל הפלאות של הנפלאות הוא רק לבדו יודע זאת (כמאמר¹¹⁷ אין בעל הנס מכיר בניסו) . . וא' מגדולתם של הנפלאות הוא זה מה שע"י כ"י, שהם ל' כלים דזו"ג דאצ"י, יהי' גילוי חסדו ית', שהוא רב חסד דעתיקא קדישא, בעולם".

ומבאר בסיום המאמר¹¹⁸, שהפסוק "לעושה נפלאות גו'" בא לאחרי הפסוק "אתה הראת לדעת כי הוי' הוא האלקים אין עוד מלבדו", "שהם ב' אופני ועיני השגה בהשגות אלקות, הא' הוא ההשגה דהוי' ואלקים כולא חד, והב' הוא ההשגה דאין עוד מלבדו (שעל זה דרשו רז"ל¹¹⁹: "ואפילו כשפים . . שמכחישין פמליא של מעלה"), ומשתי השגות אלו יכול האדם לעמוד על ידיעה זו דכל עשיותיו של הקב"ה הם נפלאות, ואשר נפלאות אלו הם באמת למעלה מהשגת האדם, ורק הוא לבדו יודע גודל הנפלאות".

(112) פרשתנו א, א.
 (113) שם, יד ובפרש"י.
 (114) סידור (עם דא"ח) שער הק"ש עה,
 לדעת דיום שמח"ת תשכ"ז (ת"מ ח"מ ע' סע"ד).
 (115) פסחים ק"ח, א. סוטה ב, א. וש"נ.
 (116) ראה לקו"ש ח"כ ע' 100. וש"נ.
 (117) נדה לא, א.
 (118) שם ע' 54.
 (119) חולין ז, ב. וראה ד"ה אתה הראת

(ראשו ורובו¹⁸³, שחשיב ככולו) נכנס בתוך הסוכה, ראשו גופו ורגליו, יחד עם הלבושים, כולל גם לבושי הרגל¹⁸⁴.

וענין זה הוא "כלל" בנוגע לכללות העבודה — שקיום כל מצוה, גם מצוה ששייכת לאבר פרטי או לאברים אחדים בלבד, צריך להיות באופן שכל מציאותו של היהודי שמקיים את המצוה — לא רק כח המעשה, אלא גם המדות והשכל כו' — היא בתוך המצוה!

הן אמת ש"המעשה הוא העיקר"¹⁸², וגם אם המעשה הוא ללא כוונות כו' ה"ה יוצא י"ח¹⁸³, אבל אעפ"כ, אין זה מגיע למעלת קיום המצוה כשהמעשה חדור בכל כחות הנפש, שכל ומדות, החל מהענין דאהבת ה', כמ"ש בהתחלת ק"ש: "ואהבת את ה' אלקיך גו"¹⁸⁵, שעז"נ¹⁸⁶ "לית פולחנא כפולחנא דרחימותא", שאז משתדל לעשות המצוה בהידור ובשלימות (משא"כ מצד יראה בלבד, ועאכו"כ יראת העונש, שיכול להיות באופן שרוצה רק לצאת י"ח, להיפטר כו').

וכשם שבמצות סוכה מודגש קיום המצוה ע"י כל מציאותו של האדם בכל פרטיו, כמו"כ מודגש בה גם השלימות דכלל ישראל — כמארז"ל¹⁸⁷ "שכל ישראל ראויים לישב בסוכה אחת".

לא. וענין זה מודגש עוד יותר במצות נטילת ד' מינים:

במצות נטילת ד' מינים נאמר¹⁸⁰ "ולקחתם לכם", והיינו, שאע"פ שהלקיחה היא ביד, הרי זה באופן שלוקח בכל מציאותו, החל מכח המעשה של כל הגוף. ועאכו"כ כשהלקיחה היא באופן של נענועים — הן בעת נטילת הלולב (אע"פ שגם ע"י לקיחה בעלמא יוצאים י"ח¹⁸⁸), והן באמירת הלל ב"הודו" וב"אנא", כפי שראויים בחוש שבעת הנענועים מתנענע כל הגוף.

וכשם שנטילת ד' מינים היא ע"י האדם כולו בכל פרטיו, מודגשת בזה גם השלימות של כלל ישראל — שהרי ד' המינים מורים על ד' הסוגים שבבנ"י, החל מאלו שהם בדוגמת פרי עץ הדר, שיש הן טעם והן ריח, ועד לאלו שהם בדוגמת הערבה שאין בה לא טעם ולא ריח, ואעפ"כ מתאחדים כולם לאגודה אחת¹⁸⁹.

ומעלה יתירה באחדות של כלל ישראל שבנטילת ד' מינים לגבי

(183) ראה סוכה ג, א.
 (184) ראה גם ת"מ חנ"ח ע' 120. וש"נ.
 (185) ואתחנן ו, ה.
 (186) ראה זהר ח"ב נה, ב. ח"ג רסז, א.
 לקו"ת שלח מב, ג.
 (187) סוכה כז, ב.
 (188) ראה סוכה מב, רע"א.
 (189) ראה ויק"ר פ"ל, יב.

וכמובן גם מהדין דפיקוח נפש של קטן בישראל — שהחיוב להציל נפש מישראל, אפילו על הספק, ספק ספיקא ועד למאה ספיקות, מוטל גם על כהן גדול בהיותו באמצע הקטרת הקטורת בקדש הקדשים ביוהכ"פ, שעם היותה עבודה הכי נעלית שנעשית עבור כלל ישראל בנוגע לכל השנה כולה, צריך להפסיק ולצאת מקד"ק כדי לנסות להציל נפש אחת מישראל!

ומזה מובן גם בנדו"ד, שכדי שיהי' הענין ד"עצרת תהי' לכם" בנוגע לכלל ישראל, היינו, שלמרות חילוקי הדרגות מ"ראשיכם שבטיכם" עד "חוטב עציץ" ו"שואב מימין"¹⁷⁶, ישנו הענין ד"עצרת תהי' לכם" בשוה אצל כולם — צ"ל גם הענין ד"עצרת תהי' לכם" כפי שהוא בנוגע לכל אחד מישראל, שכל פרטי עניניו, הראש הגוף והרגל (שבהם תלוי מציאותו בתור "אדם", "אתם קרויין אדם"¹⁷⁷, ע"ש "אדמה לעליון"¹⁷⁸), הן ברוחניות והן בגשמיות, יהיו חדורים בענין ד"עצרת תהי' לכם" בשוה אצל כולם (ואדרבה: הענין ד"עצרת" אצל חלק מסויים הוא רק בשעה ש"עצרת תהי' לכם", בכל פרטי הענינים).

כט. וענין זה מודגש בחג הסוכות — ש"שמיני עצרת" הוא המשכו וסיומו:

ובהקדמה — שבחג הסוכות היא התחלת העבודה של השנה החדשה, כמובן מדברי המדרש¹⁷⁹ בביאור הטעם שנקרא "יום הראשון"¹⁸⁰ (אף שהוא יום ה'ט"ו), כיון ש"הקב"ה אומר להם לישראל, מה דאזיל אזל, מן הכא ולהלן נחיל חושבנא", "ראשון לחשבון כו" על כל השנה כולה. וכיון שבחג הסוכות היא התחלת העבודה — נותנים מיד את הכלל של כל העבודה במצוות המיוחדות של חג הסוכות, כדלקמן.

ל. המצוה הראשונה והעיקרית של חג הסוכות היא מצות סוכה, שקודמת גם למצות נטילת ד' מינים¹⁸¹, ולא עוד אלא שגם בנוגע לנטילת ד' מינים יש להדר שתהי' בסוכה דוקא¹⁸².

ובמצות סוכה יש ענין מיוחד — שקיומה הוא באופן שהאדם כולו

(176) ר"פ נציבים.
 (177) יבמות סא, רע"א. וש"נ.
 (178) ראה של"ה ג, רע"א. ועוד.
 (179) ויק"ר פ"ל, ז. תנחומא אמור כב.
 (180) אמור כג, מ.
 (181) ראה שיחת ליל שמח"ת תשל"ב ס"ד (תו"מ חס"ו ע' 86). וש"נ.
 (182) סידור אדה"ז "דיני הלולב" (לפני הלל). וראה גם תו"מ שם ע' 58. וש"נ.

ועוד ענין בזה — הדיוק ד"לעושה נפלאות גדולות גו", היינו, שה"נפלאות גדולות" נחשבים אצל הקב"ה לענין של עשי' בלבד, ע"ד המבואר בשער היחוד והאמונה¹²⁰ בפ"י מ"ש¹²¹ "כולם בחכמה עשית", "שלבגי הקב"ה נחשבת מדרגת החכמה כמדרגת עשי' ממש, דהיינו, לומר שהוא רם ונשא .. ממדרגת החכמה, ולא שייך כלל לייחס אצלו שום ענין המתייחס לחכמה, אפילו .. לומר עליו שאי אפשר .. להשיג חכמתו או מהותו .. כי אינו בבחי' השגה כלל, והאומר עליו שאי אפשר להשיגו הוא כאומר על איזה חכמה רמה ועמוקה שאי אפשר למששה בידים, שכל השומע יצחק לו כו".

יז. וענין זה שייך לשמחת תורה — שלכן אומרים פסוק זה בין הפסוקים שלפני הקפות בשמח"ת:

ובהקדמה — שבנוגע לתורה ישנו הענין שתורה היא מלשון הוראה¹²², שזהו הלימוד שיש בו נפק"מ להלכה בפועל, ונוסף לזה ישנו גם הלימוד שאינו נוגע להלכה בפועל, אלא רק באופן ד"דרוש וקבל שכר"¹²³, שעז"נ¹²⁴ "גדיל תורה ויאדיר".

ובנוגע לענינו:

כל האמור לעיל אודות הידיעה וההשגה ד"לעושה נפלאות גדולות לבדו כי לעולם חסדו" — בא ע"י לימוד התורה, החל מהענין ד"בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ", שכולל כל צבא השמים וצבא הארץ, שהם הנפלאות הגדולות כו'.

ומזה נעשית שמחה גדולה אצל יהודי, בראותו לאן הוא מגיע ע"י לימוד התורה — שנפלאות גדולות שרק הוא ית' לבדו יודע גדולתן, נמשכים ומתגלים אליו כפי שנמצא למטה בעולם כו'.

יח. ויה"ר שכל אחד ינצל זאת כדי להוסיף בשמחה דשמח"ת — הן בנוגע לשמחה שלו עם התורה, והן בנוגע לשמחה של התורה עמו, בהתאם לב' הענינים ד"זמן שמחתנו" לשון רבים, ובאופן שהשמחה תומשך כל על השנה כולה, שתהי' שנה של שמחה בגשמיות וברוחניות. ומהענין ד"לעושה נפלאות גו" שבשמח"ת יומשך גם לאחרי שמח"ת בעבודה ד"ויעקב הלך לדרכו" — שתהי' הליכה נעלית יותר מכמו לפני שמח"ת, ועד להליכה נפלאה ביותר, כיון שהולך בעולם שבו

(120) פ"ט.
 (121) תהלים קד, כד.
 (122) ראה רד"ק לתהלים יט, ח. גו"א ריש וש"נ. פרשתנו (בשם הרד"ק). זח"ג נג, ב.
 (123) סוטה מד, א. וש"נ.
 (124) ישעי' מב, כא. וראה חולין טו, ב.

נמשכים "נפלאות גדולות לבדו", ובאופן שרואים בגלוי "כי לעולם חסדו", ועד לראי' בעיני בשר ממש.

* * *

יט. לאחרי הפסוק "לעושה נפלאות גו'" — נאמר הקצה השני בפסוק¹²⁵ "אין כמוך וגו'":

לכאורה צריך להבין: מהו החידוש בפסוק זה, מאי קמ"ל — הרי זה דבר פשוט ביותר לכל מי שהוא רק קצת מאמין, שהקב"ה הוא בעה"ב והבעלות היא שלו, וא"כ, מהו הצורך לשלול ש"אין כמוך"?! וצ"ל, שיש ענינים שמצדם יכול להיות קס"ד כזה, ולכן צריך לשלול ולהבהיר שאעפ"כ "אין כמוך גו'".

כ. ויובן בהקדם מארז"ל¹²⁶ "בשעה שהי' משה כותב את התורה הי' כותב מעשה כל יום ויום, כיון שהגיע לפסוק .. ויאמר אלקים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו¹²⁷", אמר לפניו, רבון העולם, מה אתה נותן פתחון פה למינים (שכתוב בלשון רבים, לומר ב' רשויות הן), אתמהא, אמר לו, כתוב, והרוצה לטעות יטעה". והיינו, שאע"פ שזוהי תורתו של הקב"ה, תורת אמת, מ"מ, מצד זה שהקב"ה הוא "כל יכול", הכניס בתורה גם נתינת מקום לטעות, אלא שענין זה תלוי ברצון האדם, ש"הרוצה לטעות יטעה".

וגם לולי הנתינת מקום בתורה לענין של טעות, מדגישה התורה את החשיבות של ההנהגה ע"פ המדידה וההגבלה שקבע הקב"ה בטבע העולם — החל מהעסק בענין הפרנסה, כמ"ש¹²⁸ "וברכך ה' אלקיך בכל אשר תעשה", שצ"ל עשי' (עכ"פ באצבע קטנה¹²⁹) בדרך הטבע דוקא, ובאופן ש"אין סומכין על הנס"¹³⁰, ועד שגם קיום התומ"צ צ"ל באופן טבעי דוקא (כידוע השקו"ט בנוגע לנס חנוכה, איך היו יכולים להדליק את המנורה בשמן של נס¹³¹).

וזהו גם הביאור בסיפור¹³² אודות רבינו הזקן בהיותו במאסר, שבנסעו בספינה ביקש מהפקיד להעמיד את הספינה כדי שיוכל לקדש את הלבנה מעומד ובישוב הדעת, וכשהפקיד סירב, העמיד רבינו הזקן את הספינה באופן נסי, ולאח"ז חזר וביקש מהפקיד להעמיד את הספינה

(125) תהלים פו, ת. וראה גם שיחת ליל שמח"ת הנ"ל סכ"ב ואילך (ת"מ שם ס"ע 141 ואילך).
(126) ב"ר פ"ח, ח (ובפרש"י, מהרז"ו ומת"כ).
(127) גם ת"מ חס"ג ס"ע 43. וש"נ.
(128) ראה ת"מ חל"ח ריש ע' 266. וש"נ.
(129) ראה ת"מ ח"ד תשב"ב, ב ואילך. וראה גם ת"מ חס"ג ס"ע 43. וש"נ.
(130) ראה ת"מ חס"ג ס"ע 166.
(131) ראה ת"מ חל"ח ריש ע' 266. וש"נ.
(132) לקו"ת ח"ד תשב"ב, ב ואילך. וראה גם ת"מ חס"ג ס"ע 43. וש"נ.

"נהמא דכיסופא"¹⁶⁹, ותיכף ומיד, "כהרף עין"¹⁷⁰, באים לירושלים, ולבית המקדש שיבנה במקומו ע"י משיח צדקנו¹⁷¹, בקרוב ממש.

* * *

כו. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה לעושה נפלאות גדולות לבדו.

* * *

כז. בנוגע למ"ש¹⁷² "ביום השמיני עצרת תהי' לכם", לשון רבים — הנה:

הפירוש הפשוט הוא — שקאי על כלל ישראל, וכפשטות הענינים, שהקרבת הקרבנות דשמע"צ (שבהמשך הכתובים), שהם קרבנות ציבור שבאים מתרומת הלשכה¹⁷³, הוא חיוב המוטל על הציבור דכלל ישראל.

ונוסף לזה יש עוד פירוש, ש"לכם" קאי על ה"רבים" שבכל אחד מישראל (גם יהודי אחד שנמצא בריחוק מקום בגשמיות או ברוחניות) — החל מעשר כחות נפשו, והיינו, שכל עניני העבודה דשמע"צ, "עצרת" וקליטת כל עניני חג הסוכות, סוכה ולולב כו', כולל גם הקרבת הקרבנות כפי שהיא בעבודת הרוחנית, שיכולה להיות אצל כל אחד מישראל, גם בלילה ובחוץ לארץ ובזמן הגלות — צריכים להיות באופן שחודרים בכל כחות נפשו ובכל פרטי עניניו וחיייו של כל אחד מישראל.

כח. ובהקדמה — שהחשיבות של כל אחד מישראל מודגשת בכללות השקפת התורה:

איתא בגמרא⁴² ש"כל .. נפש אחת מישראל .. (היא) עולם מלא", ובענין זה מודגש דיוק לשון הגמרא⁴² "לפיכך נברא אדם יחידי ללמדך כו'", היינו, שהחשיבות של נפש אחת מישראל השפיעה אל אופן בריאת אדה"ר, "יציר כפיו של הקב"ה"¹⁷⁴, שנברא יחידי, כדי ללמדך שנפש אחת מישראל, יהודי פשוט שבפשוטים שנמצא בפניה נדחת, הוא "עולם מלא".

ועוד זאת, שחשיבותו של כל אחד מישראל היא גם ביחס לכלל ישראל, כמובן ממארז"ל¹⁷⁵ אילו היו ישראל ששים ריבוא חסר אחד לא היתה נתינת התורה לישראל.

(169) ראה ירושלמי ערלה פ"א ה"ג.
(170) לקו"ת צו ז, רע"ד. ובכ"מ.
(171) מכילתא ופרש"י בא יב, מא.
(172) רמב"ם ה' שקלים רפ"ד.
(173) ראה ב"ר פכ"ד, ה. ועוד.
(174) רמב"ם ה' מלכים ספ"א.
(175) ראה מכילתא יתרו יט, יא. ועוד.

ודוקא ע"י הנהגה זו נעשה "דידן נצח"¹⁶⁴ — בהמשך לענין הנצחון שמתגלה בחג הסוכות, כדאיתא במדרש¹⁶⁵ "משל לשנים שנכנסו אצל הדיין ולית אנן ידעין מאן הוא נוצח, אלא מאן דנסב באיין בידי' אנן ידעין דהוא נצוחייתא, כך . . במה שישראל יוצאין מלפני הקב"ה ולולביהן ואתרוגיהן בידן אנו יודעין דישראל אינן נצוחייתא", והיינו, שהנצחון הי' כבר ברה"ה ויוהכ"פ, ובחג הסוכות רואים גם כל אומות העולם ש"ישראל אינן נצוחייתא".

כה. וזוהי השייכות לשמחת תורה — כיון שהתורה נותנת כח ליהודי שעשייתו בעניני העולם תהי' באופן של יציאה מכל המדידות וההגבלות שבדרך הטבע, שלכן יכולה להיות הנהגתו היום-יומית באופן של שני הפכים בבת אחת, בדוגמת הענין ד"מקום ארון אינו מן המדה" — "אין כמעשיך".

אלא שמלבד הנתנית כח מלמעלה ע"י התורה, יש צורך גם בפעולתו של יהודי, עכ"פ באצבע קטנה,

וכהסיפור במדרש קהלת¹⁶⁶ (שיש בו הוראה כללית) אודות רבי חנינא בן דוסא, ש"ראה אנשי בני עירו מעלין נדרים ונדבות לירושלים, אמר, הכל מעלין לירושלים נדרים ונדבות ואני איני מעלה דבר . . יצא למדברה של עירו וראה שם אבן אחת ושכבה וסיתתה ומירקה ואמר הרי עלי להעלותה לירושלים . . זימן לו הקב"ה חמשה מלאכים בדמות בני אדם, אמר להם, אתם מעלין לי אבן זו, אמרו לו . . ובלבד שתתן ידך ואצבעך עמנו, נתן ידו ואצבעו עמהם ונמצאו עומדים בירושלים",

והגע עצמך: מחד גיסא — מדובר אודות רבי חנינא בן דוסא, שהי' ניזון "בקב חרובין מערב שבת לערב שבת"¹⁶⁷, כך, שמוכן באיזו מדה היתה אצלו הרחבה בגשמיות... ומאידך גיסא — מדובר אודות חמשה מלאכים; ואעפ"כ, יש צורך בהשתתפותו של רחב"ד שיתן ידו ואצבעו עמהם, ודוקא ע"ז "נמצאו עומדים בירושלים".

ועד"ז בנוגע לכל אחד מישראל — שצריך לרצות להביא "אבן טובה" לירושלים, ואז עוזרים לו המלאכים — "כי מלאכיו יצוה לך גו"¹⁶⁸ — להביא את האבן, לאחרי שנותן אצבעו עמהם, כדי שלא יהי'

באופן טבעי, ורק אז קידש את הלבנה — כיון שהשלימות של קיום המצוה היא דוקא כשנעשית בדרך הטבע, ולכן עשה רבינו הזקן את כל התחבולות כדי להעמיד את הספינה בדרך הטבע דוקא.

כא. ועפ"ז יש לבאר דבר תמוה בסיפור המרגלים, שאמרו "כי חזק הוא ממנו" (כביכול כלפי מעלה אמרו)¹³³, "אפילו בעל הבית אינו יכול להוציא כליו משם"¹³⁴:

לכאורה אינו מובן¹³⁵: כיון שהמרגלים היו שלוחי משה, עם כל ההפלאות שבדבר — איך עלה על דעתם הרעיון ש"אפילו בעל הבית אינו יכול להוציא כליו משם", שזוהי סתירה מיני' ובי'?! ואיך נתקבל הדבר אצל בני' שהם "מאמינים בני מאמינים"¹³⁶, ועד כדי כך, שגם לאחרי ששמעו את דברי יהושע וכלב, הי' המאורע ד"ויבכו"¹³⁷ העם בלילה ההוא"?!
והביאור בזה, ע"פ האמור לעיל, שע"פ תורה צריכים להיות כל

הענינים כפי שנקבעו ע"י הקב"ה בדרך הטבע, כך, שמצד האמונה בהקב"ה שהוא כמו בעה"ב שמסדר את כליו באופן מסויים, ובנדר"ד, ש"ברצונו נתנה להם"¹³⁸, יש מקום לסברא שאין בעה"ב יכול להוציא את כליו; ע"פ הטבע שהטביע הקב"ה בעולם, אין אפשרות שבנ"י שהם מועטים יוכלו לכבוש את אומות העולם שהם מרובים (כולל גם בפנימיות הענינים — מצד החילוק שבין אורות מועטים דתיקון לאורות מרובים ותקיפין דתהו¹³⁹).

ולהעיר גם מהמסופר בסוגיא דרבה בר בר חנא¹⁴⁰: "שמעתי בת קול שאומרת אוי לי שנשבעתי ועכשיו שנשבעתי מי מפר לי".

כב. אך עפ"ז נשאלת השאלה לאידך גיסא: מהי הטענה נגד המרגלים?

והביאור בזה — שהיתה חסרה להם האמונה במשה רבינו, שבאמרו בשם הקב"ה שצריך לעלות לארץ ישראל, יש לקיים זאת, גם אם זה בניגוד לאמונה שלהם שאין בעה"ב יכול להוציא את כליו; גם כשיודעים שהכח שלהם הוא בגלל ש"ברצונו נתנה להם", הנה כיון שהקב"ה הוא בעה"ב, אזי "ברצונו נטלה מהם ונתנה לנו"¹³⁸, וברור הדבר ש"עלה נעלה וירשנו אותה"¹⁴¹, "כי . . סר צלם . . וה' אתנו"¹⁴².

(137) שם יד, א.

(138) פרש"י ריש פרשתנו.

(139) ראה ע"ח ש"י פ"ה. ש"א פ"א-ב.

(140) ב"ב עד, א.

(141) שם יג, ל.

(142) שם יד, ט.

(133) שלח יג, לא (ובפרש"י).

(134) סוטה לה, א. וש"נ. הובא בפרש"י

עה"פ.

(135) ראה גם ת"מ חע"ב ע' ... [שלח

תשל"ג] הערה 5. וש"נ.

(136) שבת צז, א.

(167) ברכות יז, ב. וש"נ.

(168) תהלים צא, יא.

(164) ויק"ר פכ"ד, ג.

(165) שם פ"ל, ב.

(166) קה"ר בתחלתו. וש"נ.

וכן הוא בנוגע לכללות ההתייחסות להנהגה שקבע הקב"ה בעולם ע"פ דרך הטבע — שאין להתחשב בכך אם הדבר הוא בניגוד להוראת הקב"ה בתורה.

ובלשון חז"ל¹⁴³: "כדרך שעשו חנני' מישאל ועזרי' שאמרו לנבוכדנצר .. במסים ובארנוניות כו' את מלך עלינו, אבל לדבר הזה שאתה אומר לנו (לעבוד ע"ז, היפך ציווי הקב"ה "לא יהי' לך אלהים אחרים"¹⁴⁴) .. את וחד כלב שוין עלינו כחדא" — "כלב" דייקא¹⁴⁵, שהוא למטה מהאדם ומשרת אותו, שזהו ההיפך לגמרי מן הקצה אל הקצה מ"מלך".

כג. וזהו גם תוכן הכתוב "אין כמוך באלקים גו":

"אלקים" — קאי¹⁴⁶ על כל הענינים והכחות השייכים לגדרי העולם, שכיון שנקבעו ע"י הקב"ה, יש להם תפיסת מקום כו', שלכן יש צורך להבהיר ש"אין כמוך באלקים".

ומוסיף בכתוב¹²⁵ "אין כמוך באלקים הוי"¹⁴⁷, והיינו, שגם אם מצד שם אלקים יש איזה תפיסת מקום לגדרי העולם כו', הנה ביחס לשם הוי', אין תפיסת מקום כלל.

כד. ולאחרי הסברת הענין ד"אין כמוך גו" לבעלי שכל, ממשיך הכתוב בנוגע לפועל — "ואין כמעשיך":

אף ש"רבו מעשיך"¹²¹ וגדלו מעשיך¹⁴⁸, ישנו ענין מיוחד במעשיו של הקב"ה שאין דוגמתו בעולם — שבכל העולם כולו לא שייך שיהיו שני הפכים בבת אחת, מלבד במעשיו של הקב"ה, כפי שמצינו בנוגע לארון, שמחד גיסא, הוצרך להיות במדה מדוייקת, "אמתיים וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו וגו"¹⁴⁹, ומאידך גיסא, הנה "מקום ארון אינו מן המדה" (אינו תופס למעט ממדת החלל של בית כלום)¹⁵⁰; ובארון כזה — מכניסים את הלוחות.

וכן הוא בעבודת כל אחד מישראל במשכן הרוחני שבו, כמ"ש¹⁵¹ "ושכנתי בתוכם", "בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, בתוך כל אחד ואחד"¹⁵²,

שיש בו מנורה ושולחן וארון כו' — שעבודתו צריכה להיות באופן של חיבור הפכים.

ובהקדמה — שמצינו אצל היהודי הראשון, אברהם אבינו, שהקב"ה אמר לו "כי ביצחק יקרא לך זרע"¹⁵³, ולאחרי כן ניסו בא' הנסיונות הכי גדולים, באמרו לו: "קח נא את בנך גו' את יצחק גו' והעלהו גו' לעולה"¹⁵⁴, שזהו ההיפך בתכלית ממה שאמר לו לפני"ז "כי ביצחק יקרא לך זרע"¹⁵⁵ (שהרי אברהם לא ידע שאח"כ יאמר לו הקב"ה "אל תשלח ידך אל הנער וגו'"¹⁵⁶, דאל"כ, לא הי' נסיון בדבר).

והרי אין לך קושיא גדולה מזו: בתחילה כאשר אברהם אמר להקב"ה בנוגע לאליעזר "בן ביתי יורש אותי"¹⁵⁷, או כשאמר לאח"ז שמסתפק בכך ש"ישמעאל יחי' לפניך"¹⁵⁸ — אמר לו הקב"ה: "א' נעכטיקער טאָג... לא שייך דבר כזה, אלא דוקא "שרה אשתך יולדת לך בן וקראת את שמו יצחק והקימותי את בריתי אתו לברית עולם ולזרעו אחריו"¹⁵⁹; ולאחרי כל זה, צוהו הקב"ה להעלותו לעולה!?

אך הענין הוא, שמיהודי נדרשת הנהגה של חיבור הפכים, וצריך לעשות זאת "ברצון ושמחה"¹⁶⁰, כמו שהי' מבין זאת בפשטות.

וכן הוא בכללות הנהגתו של יהודי בעולם:

מחד גיסא — עליו לעסוק בעניני העולם במסחר וכו', כדי שיוכל להרויח עבור כל ההוצאות הכספיות כו', כולל גם נתינה לצדקה, וחינוך בניו ובנותיו לתורה ולחופה ולמעשים טובים; ולאידך גיסא — צריך לסגור את העסק בשבת ויו"ט, ולהזהר מהשגת גבול, אבק גזילה וכו', אף שלכאורה אי אפשר לנהל מסחר באופן שהוא היפך מנהג התגרין... (והרי גם ע"פ שו"ע חו"מ צריך להתחשב במנהג התגרין¹⁶¹).

וכפי שרואים גם בהנהגת אסתר בזמן גזירת המן, שביחד עם זה שעשתה פעולות בדרך הטבע, לדבר עם המלך וכו', ידעה שהעיקר תלוי בפעולות הרוחניות, כמו "לך כנוס את כל היהודים וגו"¹⁶², ולימוד התורה ע"י תינוקות של בית רבן, "קול גדיא"¹⁶³, שדוקא עי"ז בטלה הגזירה כו'.

(148) תהלים צב, ו.	(153) וירא כא, יב.
(149) תרומה כה, יו"ד.	(154) שם כב, ב.
(150) יומא כא, סע"א (ובפרש"י).	(155) ראה פרש"י שם, יב.
(151) שם, ח.	(156) שם, יב.
(152) ראה אלשיך עה"פ. של"ה סט, א.	(157) לך לך טו, ג.
(143) ויק"ר ספ"ג.	(158) שם יז, יח.
(144) יתרו כ, ג.	(159) שם, יט.
(145) ראה גם אג"ק ח"ב ע' רמ בהערה.	(160) פרש"י וירא שם, ו.
(146) ראה רד"ק ומצו"ד.	(161) ראה רמב"ם הלי' מכירה ספכ"ו.
(147) ראה מנחת שי עה"פ: "במקצת ועוד.	(162) ספכ"ז. ספכ"ח. ועוד.
(148) ראה מנחת שי עה"פ: "במקצת ועוד.	(163) אסתר ד, טז.
(149) ראה אג"ק ח"ב ע' לו.	(164) ראה אסתר פ"ט, ד.